

ETT SAMTAL OM KUNSKAPANDE

Detta är ett sammanfattat samtal om kunskapande och pedagogik mellan Tilde Björfors (T), och hennes nuvarande och dåtida lärare Christina Wrånghede (Ch).

Text och intervju: Lina Franzén

Del 1 – Om Tildes pedagogiska bakgrund

Det första samtalet handlar om Tildes första skolår i Waldorfskolan och Christinas roll som Tildes lärare, vad de lärde av varandra och hur Christinas pedagogik påverkade Tilde. Läs mer på sidan 3.

Del 2 – Om kunskapande

Det här samtalet handlar om barn och ungdomars behov av kreativitet för att kunna blomstra och expandera. På andra sidan omöjligheternas plank finns utveckling och kunskapande att tillgå. Det finns ett behov av att se varje elev. Hur kan jag som vuxen gå utanför ramarna, ge dem frihet och låta kreativiteten flöda? Hur kan jag inspirera dem till att förstå och känna möjligheter? Läs mer på sidan 5.

Del 3 – Möjlighetstänk

Vi föds med ett nyfiket sinne och med perspektivet att allt är möjligt. Barnet har ett undersökande sätt att se på sin omvärld. Det sitter i kroppen, det är medfött. Under skolåren kuvas denna genom att vi måste skriva bokstaven o på ett visst sätt. Vi måste sedan som studenter på universitet lära oss kritiskt tänkande på nytt. Som vuxna har vi ofta perspektivet att se omöjligheter och yttre omständigheter hela tiden. Rädslan för att klättra över omöjligheternas plank blir för många ett hinder, det är helt enkelt inte möjligt, det finns ingenting där. Läs mer på sidan 7.

Del 4 – Betydelsen av den fria leken

Hjärnforskaren Matti Bergström som studerar lekens betydelse för barnets utveckling har sagt följande:

En fullvuxen som lärt sig leva ett ordnat liv och använda endast ett logiskt, konsekvent tankesätt, uppfattar all störande inverkan som ett hot mot sin livsföring. Och han/hon har inga medel med vilka hon kan kämpa emot det. Resultatet blir osäkerhet och rädsla.

Orden kreativitet och lek har samma egenskaper; de skapar idéer och utvecklar individen genom att öppna upp slutna system. Det här samtalet handlar om lekens och kreativitetens förmåga att skapa ett rum där allt är tillåtet och möjligt. Vi får möjlighet att våga gå utanför gränserna och att bilda nya mönster. Vi behöver inte längre återupprepa de gamla som går från vänster till höger, från A till Ö eller uppifrån och ner. Det är först nu kunskapande och utveckling kan blomstra. Läs mer på sidan 8.

Del 5 – Cirkusträningens betydelse för lärandet

Hur kommer det sig att eleverna vid S:t Botvids cirkusgymnasium går ut med högre betyg än eleverna i de andra programmen? En orsak kan vara att eleverna möter en värld utanför ramarna och utanför föreställningsvärlden (dvs den som man är uppfostrad att anpassa sig till). De möter artister som ser dem som de är, som säger att DU kan göra skillnad, som pushar dem till att känna sin kapacitet att göra skillnad i sina liv och i världen. Eleverna får lov att bara vara, de blir inte klassificerade som mindre intelligenta för att de inte kan sitta still och koncentrera sig i skolbänken. Detta skapar lust till att kunskapa, att förändra och hitta det man brinner för. Läs mer på sidan 11.

Del 6 – Ett tvärvetenskapligt samtal om pedagogik, konst och forskning

Christina menar att kunskap ÄR livet. Människan föds nyfiken och är ett kunskapande väsen. Det blir på liv och död när man låter kunskapen förändra både individen och omvärlden. Inom vetenskapen kan man få fram fantastiska resultat. Har man inte viljan att nå ut med kunskapen och förändra världen går den förlorad! Kunskap behövs bollas och bearbetas mellan olika områden. Tvärvetenskapliga broar behövs byggas. Läs mer på sidan 13.

Del 1 – Om Tildes pedagogiska bakgrund

L: Berätta om eleven Tilde!

Ch: När barnen kommer i första klass har jag inställningen att det är väldigt spännande med de här barnen, det är inte vad de gör utan vem som gör det. Redan där har jag en pedagogik som passar väldigt bra till Tilde. Hon ville inte gå in för det som redan fanns, hon ville hela tiden skapa nytt.

T: Var jag så redan som 7-åring?

Ch: Det var du, och det såg ut så här: "Å, jag är jätteintresserad, jag är jätteintresserad. Varför det då? Jaha, varför det då? Jag är jätteintresserad!!" Det var hela tiden enväldigt positiv anda. Tack och lov kände jag mig så pass fri. Jag hade varit lärare i kommunal skola innan jag blev Waldorflärare, jag visste att detta inte handlade om att fylla några poser, det handlade om att se vad vi vill. Tilde hade klarat sig i alla väder, hon hade klarat sig i vilken skola som helst, men det jag tror gav henne var förtroende. Nu när Tilde sätter igång med en okänd ensemble känner hon jättemycket förtroende och kärlek till dem, och det tror jag kom ifrån att jag aldrig såg henne som ett hot, hennes "varför det då?" såg jag som något positivt.

L: Vad var din pedagogik, du sa att hon passade din sorts pedagogik?

Ch: Det är Waldorfpedagogiken, dvs att man tittar djupare i människan, man hoppar över vad barnen gör och tittar efter vem de är. Så snabbt som möjligt försöker man komma åt; vem är du? Vart vill du? Vad är syftet med det du gör?

T: Det är ju det som jag känner, att jag har blivit sedd för den jag är, och inte vad jag gör. Du säger att jag klarat mig i andra

skolor, men jag hade nog blivit ganska kuvad.

Ch: Nej, jag tror du hade blivit misstänksam, men nu kan du komma med en barnslig spontanitet och vilja öppna. Liksom med unga människor som tex nu på cirkusen där jag märker "JAHA, men ALLA kan hitta vem de är. Hitta lust till livet. Kom här!" Sen är det ju inte alls så att det inte finns disciplin i det. Det var ju inte så att "Jaha Tilde, vad vill du göra idag"-klimat, det var väldigt tydligt liksom "Vi ska göra det här", som kontrades med "Jaha, varför då? Kan man göra så här?" Hela tiden kände hon det positiva i att jag var mer intresserad av den biten av hennes aktivitet som sprängde en gräns än det som fyllde i. Och det tror jag är väldigt avgörande. Det är där jag tror man blir en Steve Jobs eller inte. En Steve Jobs säger "Antingen kan man anpassa sig till världen eller så ser man att man kan förändra den." Och det var det som Tilde kände hela tiden. Därför blev den inte avbruten, för oftast blir den det... "Ja, men du måste FÖRST lära dig det här förstår du, först måste du anpassa dig, SEN kan du få göra vad du vill" Och det tycker jag är det som känns, vem har lärt mest? Jag Tilde eller Tilde mig? Och där Tilde då säger "Ja, jag vet inte om jag har fått detta från mig eller dig.."

T: Jag kan ju prata om alla möjliga pedagoger man haft eller kurser man gått, men egentligen den jag har fått hela plattformen ifrån är ju dig, och eftersom det är sånt samspel, jag tror ju att allt som jag har fått från dig så har jag hittat på själv, och på visst sätt har jag ju det ...

Ch: Absolut! Det är ju ett samarbete som jag menar, det var det som Tilde fick genom mig. Jag var inte emot att hon ville utvecklas, jag hade inte "ja, men först..", för DEN hotar..

T: Sen var det ju också så, det kan ju låta som om det var väldigt fritt och jag fick bestämma allt, men vi hade ju väldigt hård disciplin, vi jobbade ju väldigt hårt, och jag kommer ihåg min pappa så som en av dem sakerna som var bra för mig var att jag gärna gjorde saker fort och ville bli färdig fort, men du var ju på "Men kan du fördjupa det? Kan du göra mer? Kan du gå längre?" Och DET känner ju jag att jag också verkligen fått ifrån dig för hela mitt temperament är ju egentligen bara att göra lite här och lite där. Men att vilja gå djupare, och det finns alltid mer att hämta och man kan alltid komma längre ... det fick jag av dig också.

Ch: Det är ju inte alls så att den pedagogiken som Tilde har haft är "javisst gör du vad du vill, du får lov att bygga en teater här för dig själv medan vi lär engelska här." Utan det var in i varje ämne, varje disciplin där jag kan känna igen det här med cirkusen och med cirkusartisterna, du måste ha koll, du måste träna, du måste arbeta, du måste ha en disciplin för att KUNNA nå din klaraste röst, för att KUNNA göra. Och det positiva med Tilde var ju att hon ALLTID ville något positivt, förstår du? Hon ville göra något nytt, hon ville göra skillnad. Det

finns ju de som vill bli älskade ... men det sket hon i!

T: Ha ha ...

Ch: Hon behövde inte göra uppror för att göra skillnad. Och det ligger i min pedagogik. Behöver barnet inte göra uppror mot auktoriteten som säger "Nu måste du lära dig det här!" Aaah, då kommer man med hela sitt väsen, sin fart från födelsen framåt med den här barnliga entusiasmen. Och sen också en sån här sak som jag kan se, det var ju dig då, det var ju liksom inte nått bra att försöka "Ja men nu måste vi först göra det här och sen så måste vi göra det på ett bestämt sätt!" Så fort jag hade minsta lilla förutfattade föreställningar om saker och ting, då fick jag aldrig med henne. Tack och lov hade jag väldigt lite av sånt. Det var essensen och kraften i det som skulle göras, för att det var någonting som skulle göras, om det var tysk grammatik, eller matte eller vad det nu var "Jaha, ja, JAG växer i mig om jag fattar det här!" Precis som den här cirkusartisten då växer i sig när han övar sin kropp.

Del 2 – Om kunskapande

T: När jag tänker på det med den här ... att jag var så mot alla former, för det är ju det som jag har haft, upplever att jag har, alltså påklistrad moral eller att saker ska va för att de ska va på ett sätt, det var jag ju väldigt allergisk mot som ung. Är det också något som kommer från det här tror du?

Ch: Det här är vad jag, i min livsåskådning kallar livskunskap va. Jag behöver inte läsa en bok för att få kunskap, utan jag söker i livet, och att jag kan ifrågasätta, och jag kan medvetandegöra, och jag kan hitta bitarna själv, och sätta ihop dem. Och det tror jag är väldigt mycket höger hjärnhalva, det är kombinationstekniken att jag ser en lös tråd, ungefär "men varför gör han så?" och så går man in med sitt medvetande och tittar efter. Och då förstår man, jaha, ut ur det där. Men om jag vill göra DET DÅR, så behöver jag ändra på DET för att göra DET. Kombinationerna!

T: Där har ju jag känt att jag har en liten databank här, och sen så hela livet handlar om att man samlar på olika kunskaper och sen så transfererar man in den i sin databank eller vad det nu är och så hittar bitar som man sen gör till sitt. Och sen är det ju saker som jag inte tycker om, föreställningar eller vad det nu är, allt blir ju intressant, för då kan man se det ... ja ... Och det har jag trott är helt självklart för alla, eller trodde jag länge, att så fungerar vi människor. Vi hittar kunskaper så tar man in det och så omformar man det och så ser man vilka bitar är det här. [...] Jag tänker på vårt gymnasium, där vi var 20 st sexton-åringar. Det var ingen som trodde på att 20 sexton-åringar skulle kunna sättas i en klass och göra ett fullspäckt läroprogram, de skulle ju bara vilja gå på bio och kolla facebook. Det som hände var att alla ville olika saker, vi hade

fullproppat, vi började kl 8 på morgonen och slutade sällan tidigare än 9 första året. Sen märkte vi att den här korvstopningen inte var så himla bra när man verkligen vill lära sig. Så då blev det att vi fick lära oss om lära, hur lärande fungerar. Så vi började lägga upp perioder, men det var ju aldrig tal om att det var så att vi ville lära oss lite. Det var hela tiden kamp om att få in allt man ville lära sig. Och då kan man tänka sig att det var 20 elitungdomar som har såhär yber, men det var ju det som också var spännande, några av oss var ju väldigt drivna och det var ju också så att det här gymnasiet hade plats för dem som inte hade plats eller passade i en vanlig skola. Flera av dem var dyslektiker och alla möjliga diagnoser.

Ch: Är jag en maskin som ska utföra ett arbete eller är jag en levande människa som har en inre lust till att söka mig någonting, som vill någonting med mitt liv, som vill sätta fotspår? Jag är helt övertygad om att alla egentligen vill det men att man blir stängd i det. [...] Och det är ju så intressant, för du pratar ju om möjligheter, men jag tycker det är så intressant för att vi lever efter omöjligheter och förutsättningar. Det är som ett högt högt plank. Vi kan inte komma över det för omöjligheters förutsättningar är att det är omöjligt. Omöjligheter ingår i förutsättningar. Vi kan inte komma över det om vi inte börjar klättra. För på andra sidan finns möjligheter när jag har övervunnit min vägran. Det MÅSTE finnas omständigheter, möjligheter, att komma över det här. Och den kraften, förstår du, det är den som jag menar, den kommer ifrån höger hjärnhalva. Den kommer ifrån ett tänkande som inte går att sätta in i system på det sättet som det nu sätts in. Och det är det jag tror som förstör det mänskliga tänkandet. Man sätter snabbt in i system, så att de blir lydiga, skötsamma, ELLER outsiders som ska bort.

T: Och där har ju du aldrig eftersträvat att vi som barn skulle bli lydiga ... även om vi var väldigt lydiga, vi var klassen där alla var helt tysta när vi åt ... men du eftersträvade aldrig att vi skulle bli lydig, utan det skulle alltid komma inifrån. Sen var det ju en annan sak, jag, eller vi, var ju ganska bråkiga, vi kunde ju skrika och bråka. [...] Även om du hade jätterätt när vi bråkade så tog du ändå allt på allvar, du ville inte sätta dit mig, du bearbetade och letade; vad är det hon verkligen menar? För du trodde inte att Tilde bara var dum i huvudet eller var besvärlig, utan varför är hon här och sätter till en scen? Vad menar hon? Även om jag kanske förstörde allt i stunden och det blev ett bråk så letade du alltid efter och trodde det fanns en mening och en annan orsak än att förstöra ...

CH: Absolut! Det är en positiv kraft som fanns där. Och att den vuxne tror att den vet allt och vet hur allting stämmer, det kan jag bara inte fatta, att när någon som man ser vill någonting med sitt liv bråkar, då måste jag ödmjuka mig och säga "Vad är det JAG inte ser?" [...]

T: Och där han man ju alla ADHD och DAMP och alltihopa, det brukar ju du också prata om, om man kunde se på dem på ett annat sätt än vad man gör idag ... för det är ju så också att de kommer i den här tiden där de kommer i lass. Och det är inte orimligt att om jag hade levt som ung nu så hade väl jag kanske fått en diagnos som någon hade varit intresserad av att ställa. [...]

L: I den kommunala skolan, där man inte har lika många kreativa timmar som i Waldorfskolan, där eleverna är mer bundna till skrivbordet, där elever som har för mycket energi inte kommer fram, kan man förändra undervisningen för att inte gå miste om barnens kapacitet?

Ch: Då bör man nog som lärare se att man har ett viktigare uppdrag. Och man måste se det, vilket uppdrag är det viktigaste, är

det att göra dem till lydiga medborgare? [...] Det som man behöver förstå är viljan att kunna se och våga ge skoldagen en så pass fri form så att jag inte bara sätter handbojorna på och säger "Men varför skriver du så konstigt? Varför bollar du så konstigt?" .. "Men det är ju för att jag har handbojor, jag kan ju inte bolla ordentligt om jag har handbojor på mig?"

L: Tror du det sitter hos läraren eller i skolsystemet? Att det kanske finns många lärare som har den viljan men som blir begränsade?

CH: Nej! Jag tror, tyvärr måste jag säga, till en början tycker man om barn, men sen börjar man tycka om ordning. Det är bättre än barn. Eller så tycker man om ett ämne, det är också bättre än barn. Barn =stökigt!

T: Där kan jag ju också säga att många minns de lärare som varit passionerade för sitt ämne, det är också en sak som ligger i din pedagogik, men att en lärare som inte har lust och är hungrig och nyfiken på sitt ämne kan ju inte lära ut ett ämne till barn ... och det är så tydligt med cirkusartisterna när jag har intervjuat dem så är det så himla många som är helt ointresserade av historia och fysik tex i grundskolan, men sen när de kommer till cirkusen blir de jätteintresserade för de sätter in det i ett sammanhang...

Del 3 – Möjlighetstänk

CH: Jag är helt övertygad om att ramarna är till för att sprängas! Där är Tilde en väldigt bra symbol, vi har ramar, "Nej du får inte gå utanför de här ramarna, Nej det GÅR INTE att klättra över det här staketet eller det här planket! Det finns ingenting på andra sidan. Detta är ramarna. Stanna nu här på denna sida!" Det första barnliga är att känna "Men det stämmer ju inte. Man kan ju göra det här på många sätt, man behöver inte alls göra det på ett sätt, jag kan skriva mina o på andra hållet om jag vill, eller så kan jag skriva dem på det sättet. Det är bara du som säger att jag ska skriva dem på det hållet, jag behöver inte skriva dem på det hållet, det kommer gå lika bra det."

T: Det roliga är sen, när man börjar på universitetet då pluggar man kritiskt tänkande men det har man ju egentligen medfött som barn, att man har ett undersökande tänkande. Men sen så ska man först lära sig hur allting ser ut, SEN kan man lära sig på nytt att kritiskt granska det.

Ch: Det är ju det som är svårt när man står där nu som vuxen ... har man inte själv perspektivet att det finns möjligheter bakom omöjligheterna, vi ser omöjligheter hela hela tiden, vi ser yttre omständigheter hela hela tiden. Men har jag inte själv perspektivet att det finns någonting bakom, kommer jag förbi omöjligheterna, så finns det möjligheter. Och då blir jag en sprängare, och då vill jag komma förbi, jag vill se på andra sidan, hur ser det ut på möjlighetssidan. Och det tror jag inte är system, för då blir det som det ser ut i världen, då spränger man systemen, men då blir det kaos. Det är de enskilda människorna som måste besinna, men jag VILL. Och där tror jag på den vuxne läraren som kommer som säger "men det spelar ingen roll, mina barn kommer

kunna läsa när årskurs ett är slut. Vi leker nu. Punkt slut."

T: Vad jag nästan fysiskt kan känna är din tillit till att jag kan ... hur denna tillit bär mig..

Ch: När man är så liten sitter det i kroppen att jag kan, det sitter inte i huvudet. Jag kan lika mycket på det hållet som på det hållet. Det blir ändå ett o. Det spelar ingen roll. [...]

Del 4 – Betydelsen av den fria leken

Ch: [...]man är duktig på att leka i 7-års åldern, för då har man lekt. Och då kan man leka mer avancerat, dels kroppsmässigt och dels tankemässigt. Men man leker fortfarande. Och att få göra det i skolan, det är väl härligt. Om då läraren säger, "Att leka är att lära sig", det är få man känner i kroppen "ahaaa...jag kan med mig själv, det är inte du som berättar för mig och så lär jag mig någonting. Utan det är jag i mig själv som kan. Vi har ännu aldrig lärt någon nått, det är alltid jag som lär mig. Jag kan lära ut, men jag lär dig ingenting. Det var det första som jag tyckt varit så konstigt när jag var lågstadielärare, när de andra lärarna tyckte det var fantastiskt när de lär barnen att läsa. Det finns ingen chans att jag kan lära ett barn att läsa, jag kan entusiasmera, jag kan se till att du tränar, men jag kan aldrig lära dig att läsa, det är DIN process. Då blir man också ödmjuk inför barnet, det är ju barnet som lär sig, det är inte jag. Jag lär inte barnet.

T: Då är det ju inte så konstigt att jag känner att allt som jag fått av dig har jag hittat på själv.

Ch: Jag har bara gett dig en jättestor tillit till att du kan lära dig allt vad du vill.

T: Det var ju också det jag kände med gymnasiet, vi trodde ju på att vi kunde göra ett eget gymnasium när vi var 16 år. Det är ju lite konstigt att man tror det ... kanske. Och efter att man gjort det så var det ju också stressen av att vi inte hann med alla ämnen man ville göra och allt man ville lära sig. Men egentligen var det ju så att allt jag ville lära mig kan jag ta reda på. Och det är ju inte många som kommer ihåg årtalen man har pluggat in osv utan det som är viktigast att lära i skolan är egentligen lusten att lära, eller

rättare sagt att bibehålla, för man har lusten att lära sen födseln. Och att göra

vägar och sätt att lära sig. Att lära in lite årtal eller biokemi behöver man olika verktyg, men de är ju mycket viktigare att fokusera på, själva verktygen än själva innehållet egentligen. Man kommer ju inte ihåg så mycket av de där proven som man har haft om kungars årtal osv.

Ch: Nä, vi har ju inte haft så många årtal måste jag ju säga. Det är ju också det här att våga ha tilliten till att allt som inte ser ut från A till Ö, allt som inte ser ut som från upp till ner, från vänster till höger, allt som kommer huller om buller, att DET kan bilda ett mönster, och att det mönster som bildas då är ett annat än detta från 1 till 9. Det är ett ANNAT slags mönster. Men vi är inte intresserade av att bilda nya mönster, vi vill bara upprätthålla, göra finare de mönster som finns. Förutom när du gör något kreativt, Då är du tillåten att gå utanför gränserna.

T: Då kommer vi in på det ämnet att skapa som ett sätt att lära.

Ch: Just det, och att inte ta skapandet till ett bi-område. "Då får du hålla på där och pyssla lite med färg och form och vad du vill göra där. För det här andra behöver vi göra på ett bestämt sätt. Men från leken kommer skapandet nämligen. "Jaha, ett litet barn kan som nu börjar i skolan kan hitta hur den tycker... jag ska skapa min bild här, det är ett slags skapande för barnet, att göra det. Och genom att barnet får det, och det, precis som i leken, så är skapandet lärandet. Det är det sättet som garderades här. Leken är det första, sen kommer skapandet. I leken kommer skapandet, och sen kommer leken i skapandet när man sitter och målar och tycker det är jätteintressant osv, innan det överhuvudtaget kanske blir någonting. Det

är som du säger tilde, skapande och lärande är samma process.

T: Skapande för mig är inte en hobby-sysselsättning, också nu när man tagit bort de skapande ämnena, man får inte betyg osv och när man ska få in entreprenörelle läroprocesser istället i skolan. Vad är de entreprenörelle läroprocesser förutom affärsplaner osv så är det ju själva att skapa nytt eller lära sig hitta nya vägar. Det är ju genom att skapa man lär sig de hantverken som är att gå över gränser eller se nya möjligheter eller att få ihop två gamla saker till att bli en ny sak osv. Och att för mig är skapande verkligen ett undersökande av världen, ett ... ja ... ett kunskapande helt enkelt. Och så ... ser man skapandet så är det ett verktyg för lärande och som kanske mer och mer är de system som vi har nu om världen ser ut när det är så mycket som är osäkert osv så behöver man ju kunna skapa nya förutsättningar eller hitta sambanden osv även fast allt skakar runtomkring, jag har utbildat mig till ett yrke som kanske inte ens finns längre, vilket blir allt vanligare ... jaha, men vad gör jag då? Och jag kan fortfarande de sakerna som jag har lärt mig, vad kan de användas till? Har jag då lärt mig att skapa?

Ch: Då är du inne i höger hjärnhalva igen som jag tror, för det är där du söker de kombinationer som ännu inte finns.

T: och det är egentligen där om man vill lära sig undersöka ... använda höger hjärnhalva i skolan så är det ju då som du säger leken steg ett och sen är det ju skapandet steg två. Och skapandet är då ett sätt att träna, och undersöka, och göra verktyg och ordning osv av höger hjärnhalva.

Ch: Och det värsta är ju att den vuxne har ett ansvar, så sitter den vuxne och ser skapandet som mjuktimmen där du ska få lov att göra lite som du vill, och inte tycker är något viktigt du gör där. Det kanske någon annan gör, men inte jag, för jag vill

att du ska lära dig något. Då är det inte bra, för då kommer aldrig skapandet till att bli ett kunskapande menar jag.

T: Mm! Och det är där jag menar, på det sättet är det så fel att man tar bort teckningstimmar i skolan osv, för väldigt mycket av dem lektionerna på vanlig skolan, nu har jag ju inte gått i vanlig skolan men har praoat. Då jobbar man ju inte med konst utifrån konstnärligt sätt. Då är det liksom fylla i, du får en ... man kan dansa helt okonstnärligt, alltså man lär sig stegen och så gör man 1 2 3 på rätt sätt, så det är egentligen inte DET som ... då kan man ju skita i att ha konstnärliga ämnen om det handlar om att fylla i olika ramar. Det är ju SKAPANDET som är det man behöver jobba med och lära sig och som ... och då är det ju väldigt svårt när de lärare som man har känsla för att skapandet är ett kunskapande. Det är ju också intressant att det heter kunskapande. [...]

ALLA människor är skapande, att vi föds med den förmågan. Vi föds med lusten att lära och förmågan att skapa, men när vi inte tränar den högra hjärnhalvan i leken blir det ju att man bara går in med den vänstra, och det är egentligen också vad Matti Bergström säger, så tappar vi förmågan att skapa, att vara skapande, vilket egentligen är en ...

Ch: Och det kanske tom är värre än rebellen. Det är kanske värre när man tappar skapandet för då tror jag att jag inte kan skapa mitt liv. För jag kan ju inte skapa. Jag kan inte skapa mitt liv. Det spelar ingen roll vad jag tänker, det spelar ingen roll vad jag gör för jag kan ju inte skapa. Jag kan inte känna mig fri. Det är en sak. Men då kan jag ju leva som ofri och kanske har min inre värld. Men om jag inte tror mig kunna skapa någonting ...

T: Då är man ju ett offer hela tiden.

Ch: Då är man ju ett offer för de skapande omständigheterna.

T: och kan inte göra någonting åt det. Jag har läst det här ämnet i skolan och kommer ut och det finns inget jobb och då är jag arbetslös tills nån har skapat det ... nämen, det är ju det som inte funkar i den tid vi är på väg in i.

Del 5 – Cirkusträningen betydelse för lärandet

L: *Varför tror du att det går så bra för eleverna på S:t Botvids cirkusgymnasium?*

Ch: *Jag är helt övertygad om att de har förstått ... dels har de förstått och känner sig tilltalade för att det är någon som är intresserade av någonting annat än bara föreställningen, inte teaterföreställningen då utan att leva och vara uppfostrad i en föreställningsvärld, att anpassa sig inom ramarna. Här kommer dem till en skola där de säger, DU kan göra en skillnad! Det är DU som kan göra en skillnad. DU kan göra en skillnad. Om du tränar så kommer du se, och det är ju jättefint. Då måste de träna för att se om det blir en skillnad. Men så sitter kanske pappa och säger "vad har du för glädje av att du lär dig cirkus? Du blir ändå inte en stor cirkusartist" ... NÄÄ, det kanske inte DÄR de stora vinningarna ligger, det kanske snarare är att du känner att "Jag kan med min kapacitet, med min kraft kan jag göra skillnad. Jag kan göra skillnad i mitt eget liv. Jag kan göra skillnad i världen. Jag kan." Och då kan det bli intressant ... "om jag kan göra skillnad i kroppen så kan jag göra skillnad i knoppen, då kanske jag kan tycka det är roligt att läsa matematik, eller jag måste ha den matematiken för att jag vill göra det där. Då finns det ett motiv. Och jag måste ta det. Därför att jag är motiverad att jag vet att jag kan göra skillnad.*

T: *Och någonting också om att bli sedd inte bara som dum. Jag kan tänka mig att många har setts som dumma för att de har haft svårt att sitta still eller följa ramarna. Och plötsligt får de lov att vara bra.*

Ch: *Du ska leva upp till förutsättningarna, och gör du inte det så håller du inte måttet. Då är du ute. Där är det fysiska väldigt*

bra, leken är ju fysisk. Det är gängse inom all idrott, man kan inte bli någon bra

idrottare om man inte tränar, om man inte gör någonting själv. Ofta är det att du måste göra det, men på cirkus får du LUST till att göra det.

L: *Vad är det i cirkusen som skapar möjlighetstänkande, vad är det i cirkusen som gör att eleverna utvecklas?*

Ch: *Cirkusen är utanför ramarna. Nycirkus är ju verkligen ett underbart tänk. Du kan vara utanför och vara hur skicklig som helst, på ett personligt sätt. På dina föreställningar Tilde tar du upp det där "jaha, du är skicklig på det och du är skicklig på det där och du är skicklig på det ... nu vill jag göra en föreställning av er. Och då vill jag göra så här att DIN skicklighet ska komma där och din ska komma där. Men nu vill jag att ni ska samspela, så nu får ni ge bort lite av er karaktär på skicklighet och så ska vi samspela på en föreställning för nu ska vi göra någonting som är större än er alla tre.*

T: *Nu sa du egentligen nycirkus. Förklaringen på vad det är.*

Ch: *Nycirkus är en fin bild av samarbete, du måste gå in i din egen art, dvs i din egen disciplin. Jag måste kunna mina trapetskonster om jag är trapetskonstnär. Men om jag BARA vill intressera mig för det då kan jag aldrig göra det stora som nycirkusen kan, nämligen att vi tillsammans kan göra någonting som är mycket större än jag är enskild. Och det är där det skiljer sig från idrott. Där ska man bara ha en bäst, en vinnare. Den som är bäst.*

T: Du har sagt någon gång att det är på liv och död.

Ch: Ja det är det ju förstås. Man riskerar hela tiden, man gör inte det är enbart för sitt eget högre nöjes skull. Vi kan sitta här och prata för vårt eget högre nöjes skull, men vi kan inte slänga oss i en trapets för vårt eget högre nöjes skull, för det kan sluta med döden om jag inte kan handskas med det. Så det är ett väldigt djupt allvar. Om alla visste att det var på liv och död, jag ska hitta det jag är intresserad av, och det är på liv och död, för mänskligheten är det kanske på liv och död, att vi alla blir intresserade av att hitta vad vi brinner för. Vad vi vill göra med våra liv. Och då kanske jag inte kan få full lyxmeny varje dag för jag har valt någonting som inte ger mig en lyxmeny varje dag. Någonting blir viktigare än bara de materiella omständigheterna, nämligen lönen. Så du kommer in i ett helt annat tänkande.

Del 6 – Ett tvärvetenskapligt samtal om pedagogik, konst och forskning

Ch: Det handlar om att använda höger hjärnhalva och hur jag forskar i livet? Hur hittar jag min egen upplevelse? Hur kan jag göra en slutsats av min egen upplevelse? Hur kan jag göra en slutsats som kan bli allmängiltig för min egen upplevelse? Och det är vad jag kallar livsvetenskap, som jag menar egentligen kommer om tusen år så har den kanske ersatt den vanliga vetenskapen.

L: Jo men det tror jag, att man kommer bygga broar mellan olika område, det kommer inte vara så slutet som idag. Vikten av tvärvetenskap kommer synas, man kommer jobba över gränserna och göra gifte mellan de humanistiska och naturvetenskapliga områdena.

Ch: och jag tror ju också att det kommer komma underifrån, från livet självt. Nu kommer den från kunskapen... "Det ÄR så här!"... "Jasså, nej det står ingenstans. Jag har tittat nu, det står ingenstans." .."Jag VET att det är såhär!" Om vi bara lyckas bejaka sådana individer som lyckas komma förbi ramarna. [...]

Något som jag tycker är viktigt inom pedagogik är uppfostran enligt princip eller ideal. Att som förälder ska du vilja ha ideal, du ska vilja någonting med ditt liv. Enligt idealen blir det "MIN pappa vill någonting! Jag kan också vilja någonting!", men om du blir uppfostrad enligt principer blir det "pappa bäst och du ska leva upp till det." Principerna stänger hela tiden möjligheten för barnet att hitta sin högre kapacitet.

T: Och då blir all kunskap verktyg för idealen och också drivkraften att leva om man är vilsen och alltihopa ...

Ch: Något som man också kan säga om cirkusgymnasiet är ju att de fick ideal att sträva efter när de märkte att de märkte att de kunde göra någonting som var roligt. "Jaha, jag kan ju också göra någonting med mitt liv!" Ett ideal är att jag kan göra någonting med mitt liv. Bara det skulle förändra ...

T: Om alla gick ut skolan och tänkte att de kunde göra någonting med sitt liv. Skit i samma vilka grundkunskaper man har, bara man gick ut och kände att jag kan göra någonting.

Ch: Istället för "näå, det där kan du inte, du är lite för dum och det är hård konkurrens nu!" så kan man tänka "jag kan göra någonting med mitt liv, precis så som det ser ut. Jag är dålig i engelska, så jag ska nog inte bli engelsklärare, dvs om jag INTE är intresserad av att skaffa dem kompetensen. Jag kan titta på förutsättningarna och så kan jag göra någonting ur dem. Jag kan göra någonting med mitt liv, med mina förutsättningar, jag kan göra någonting vidare med det. Det är inte slut. Det är inte ouppfyllt. Tänk om alla arbetslösa har den inställningen, jag kanske inte kan få ett jobb imorgon, men jag kan göra någonting idag för mitt liv. Man kan söka.

T: det var ju när vi startade Cirkör, det var ju såna praktikplatser, och då försökte vi få loss så vi kunde få flera stycken. Men det var svårt eftersom vi inte fanns med arbetsgivare osv. Men jag kunde få det om jag jobbade på pressbyrån tex. men då rev jag upp himmel och jord på arbetsförmedlingen, och sa "om du ser till att jag får den här praktikplatsen för det här så kommer du ALDRIG mer se mig här, men om du ger mig en praktikplats på Pressbyrån så kommer du se mig här om sex månader igen." Vi skapade ju nya

arbeten inom ett område som inte fanns, trots att vi inte hade någon arbetsgivare.

Ch: Det är det som jag menar med omöjliga planket. Du har ett stort plank framför dig och säger "det är omöjligt, det är omöjligt, det är omöjligt!", vem sätter sig inte ner då och känner "jaa, men det är omöjligt.." Men det ÄR INTE omöjligt, för du kan klättra ÖVER det.

T: Om du skulle beskriva kunskap, hur skulle du beskriva det då?

Ch: Då blir jag nog lika ställd som om jag skulle beskriva vad livet är. Kunskap ÄR livet. Människan är ett kunskapande väsen, alltså en kunskapande natur. Människan registrerar, tar upp, registrerar, bildar slutsatser. Och det pratar vi nu om epigenetiken, att vi förvandlas. Våra gener har vi här, men barnen får de epigeniska dragen mer än hur jag har kunskapat i mitt liv. Så därför skulle jag säga kunskap är livet på jorden. Att säga att kunskap är en djupare förståelse för saker och ting menar jag att kunskap är livet. Kunskap är inte att lära sig. Jag är väldigt glad att jag själv inte har behövt lära mig så mycket, och tyvärr så tror jag att där är en motsättning, det svåra är att förstå mig som ett kunskapande väsen. Att kunskapa är på liv och död. Och där kommer ju också det fria valet, att som människa kan jag låta bli

T: ... OCH välja att kunskapa in i minsta detalj.

Ch: Motsatsen är att reproducera.

T: Så vad du då menar att kunskapa är så är det leken, nyfikenheten och skapandet..

Ch: Kunskapen är alltid ny. Reproduktionen har någon redan gjort. Men kunskapen, att det är en ny kombination, att jag är med, där är alltid ett nytt element i kunskapandet medan reproducerandet är någonting som man rapar upp.

L: Det är inte kunskapen i sig.

Ch: Nej, egentligen borde man prata om att läsa istället för att lära. Även om man LÄSER någonting vid universitetet så är det inte alls säkert att man kunskapar.

T: och då är man egentligen inne på den lilla förvandlingen som ligger i att kunskapa, att man tar in det, och att du säger att kunskap alltid är nytt, den nya faktorn kan då vara mitt förhållande till kunskapen, att den gått igenom min lilla bank, så är det att ta det ett steg till. Sen blir det då på liv och död om man låter det man kunskapat fram göra någonting med en, så att man måste göra någonting åt det. Och det är där man kommer till forskningsresultaten, och varför de inte sprids. Man kan få fram fantasiska resultat, men man lever inte efter dem och viljan att förändra världen med det här..

L: Då är inte forskningen att kunskapa. Då är det inte kunskapen i sig som de är intresserade av. Det är en jakt på makt, pengar, prestige, erkännande, antal artiklar, storlek på gruppen. Om en forskare är intresserad av en gen och vet att tio andra också är det så ändrar man lätt riktning till en helt annan gen. Och det har ingen betydelse, så länge de är inom samma område och kan hitta NÅGONTING som är nytt, så att man kan leva på det. Och det är inte att kunskapa. Då drivs man inte av att man vill veta ALLT om denna gen, utan för prestigen runtomkring som driver. Det är driften att som forskare en dag bli professor, det är inte förståelsen..

T: Det är precis som resan i 99 % unknown, Inside out och Wear it like a crown. I 99 % var jag egentligen mest intresserad av att få erkännande som regissör och sen har jag bittert fått kämpa med att jobba bort motivet att bli berömd regissör. Jag måste göra det utifrån någonting annat, och gå tillbaka till läraren, vad är det jag vill ge mina barn? Är det att de ska lära sig mattetabellerna

eller vad de kan göra med sitt liv? Då kommer man tillbaka till idealen.

Ch: *Forskningsvärlden det är ju en värld som ingen får lov att röra vid. Den är ju värre än Katolska kyrkan.*

L: *Det är så mycket konkurrens, alla grupper tävlar om samma pengar. Att jobba i ett labb är ett ensamt jobb, forskare kommunicerar inte gärna, ”Jag håller på med mitt, och du håller på med ditt där borta. Och mellan oss har vi dragit en tejpbit så att vi kan hålla oss på våra kanter..”*

Ch: *Det gör forskning livsfientlig mot mänskligheten. Det behövs någon som knackar på i dessa labb och vill föra ut det till världen. I den kreativa forskningen skapas föreställningar som ses som underhållning, men det mediet finns inte i naturvetenskapen och den är svår att föra ut.*

L: *Det är det som är så intressant i hjärnforskningen, den är tvärvetenskaplig och har förgrenat sig till ämnen som neuropedagogik, neuroekonomi och neuroteologi. Det behövs broar som binder samman den kreativa forskningen och naturvetenskapen. Det finns lika mycket rädsla i båda lägren inför den andra. Det behövs projekt som verkligen bygger samman. Att bibehålla varje specifik kunskapa inom varje område, men att sammanlänka de olika kompetenserna.*

T: *Det som konsten är rädd för att bli klinificerade, och det finns spärrar mot att låta någon komma in och begränsa och säga till hur det ska gå till. Men det är ju inte det vi är intresserade av, utan snarare att ge belägg för kunskapen och bibehålla den.*